

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS

pārbaudes lietā Nr. 2021-12-15B

Rīgā

25.02.2021.

Nr. 6-6/39

[persona A]
[posta adrese]

Tieslietu ministrija
tm.kanceleja@tm.gov.lv

Valsts darba inspekcija
vdi@vdi.gov.lv

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome
info@lztī.lv

*Par darba ņēmēju tiesisko interešu aizsardzību
spieduma izpildes un maksātnespējas procesa ietvaros*

Izskatot pārbaudes lietu, kas tika ierosināta pēc privātpersonas (turpmāk arī – iesniedzējs) iesnieguma par darba ņēmēju interešu aizsardzību ietvaros, sniedzu šādu atzinumu.

Faktiskie apstākļi

Iesniedzējs laika posmā no 2016. gada 19. oktobra līdz 2017. gada 21. janvārim strādāja par santehniķi būvniecības uzņēmumā.

2018.gada 26.janvārī iesniedzējs cēla tiesā prasību par darba samaksas piedziņu par laika periodu no 2016.gada 19.oktobra līdz 2017.gada 21.janvārim.

Rīgas rajona tiesa ar 2018. gada 7. jūnija spriedumu prasījumu apmierināja. Spriedums stājās spēkā 2018.gada 28.jūnijā.

2018.gada 10.jūlijā tika izsniegts izpildu raksts, kuru iesniedzējs attiecīgi 2018. gada 10. jūlijā iesniedza izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam.

Zvērināts tiesu izpildītājs līdz 2018. gada 10. oktobrim veica likumā paredzētās piespiedu izpildu darbības. No 2018. gada 10. oktobra līdz 2019.gada 29.oktobrī zvērināts tiesu izpildītājs aktīvas piedziņas darbības neveica. 2019.gada 29.oktobrī izpildu rakstu iesniedza iesniedzējam atpakaļ bez izpildes.

2019.gada 15. novembrī iesniedzējs pret būvniecības uzņēmumu (bijušo darba devēju) iesniedza tiesā maksātnespējas pieteikumu.

2019. gada 19. decembrī tiesa ierosināja maksātnespējas procesu.

2020.gada 6.janvarī tiesa ar spriedumu pasludināja būvniecības uzņēmuma (bijušā darba devēja) maksātnespēju.

2020.gada 27.februārī būvniecības uzņēmuma maksātnespējas administratore iesniedza Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegumu par darbinieku, t.sk. iesniedzēja, prasījumu apmierināšanu.

Ar 2020.gada 2.marta lēmumu Maksātnespējas kontroles dienests atteica iesniedzējam piešķirt naudas līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda, lēmumu pamatojot ar:

I) likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, kas nosaka, ka no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierina:

- 1) darba samaksu par pēdējiem trim darba tiesisko attiecību mēnešiem 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās;
- 2) atlīdzību par ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, uz kuru tiesības iegūtas 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.

un

II) likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļas 1. punktu, kas nosaka, ja darbinieks ir cēlis tiesā prasību pret darba devēju par tādu maksājumu piedziņu, kuri izriet no darba tiesiskajām attiecībām, tad no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem darbinieku prasījumus (darba samaksu par pēdējiem trim darba tiesisko attiecību mēnešiem; atlīdzību par ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu u.c. atlīdzību¹) apmierina 12 mēnešu periodā pirms darbinieka prasības celšanas tiesā, ja vienlaikus pastāv šādi priekšnosacījumi:

- 1) tiesas nolēmums, ar kuru darbinieka prasība ir apmierināta, stājies spēkā pēc maksātnespējas gadījuma iestāšanās vai ne agrāk kā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās;
- 2) darba tiesiskās attiecības ar darbinieku izbeigtas agrāk nekā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.

Maksātnespējas kontroles dienests atzina, ka iesniedzējs prasījumu garantiju fondam iesniedza, nokavējot 12 mēnešu periodu kopš tiesas spriedums par darba samaksas piedziņu ir stājies spēkā. Lai prasījumu apmierinātu maksātnespējas pieteikums bija jāiesniedz un jāpasludina maksātnespēju periodā no 2018.gada 29.jūnija līdz 2019.gada 28.jūnijam, vai arī spriedumam par parāda piedziņu bija jāstājas spēkā laika periodā no 2019.gada 7.janvāra līdz 2020.gada 6.janvārim.

Tiesībsarga vērtējums

Lai arī iesniedzēja gadījumu nav iespējams atrisināt, tomēr, tiesībsarga skatījumā, tas ilustrē vairākus problēmaspektus darba ņēmēju tiesisko interešu aizsardzības mehānismos spieduma izpildes un maksātnespējas procesa ietvaros.

No konkrētā gadījuma faktiskajiem apstākļiem izriet, ka pēc sprieduma par darba samaksas piedziņu spēkā stāšanās gandrīz pusotru gadu tas atradās izpildē pie zvērīnāta tiesu izpildītāja, kur viena gada garumā pirms izpildu raksta izsniegšanas piedzinējam atpakaļ zvērīnāts tiesu izpildītājs izpildu darbības nebija veicis. Tiesībsarga skatījumā, konkrētais gadījums izgaismo, iespējams, līdz šim neapzinātu, bet būtisku darba ņēmēju tiesību aizsardzības mehānismu trūkumu. Proti, veicot piedziņu ilgāk par 12 mēnešiem kopš sprieduma spēkā stāšanās, darbinieks (it īpaši gadījumos, kad parādniekam nav mantas, uz ko vērst piedziņu) var zaudēt tiesības saņemt izmaksas no darbinieku prasījumu garantiju fonda sakarā ar novēloti ierosinātu maksātnespējas procesu. Tiesībsarga pieredze rāda, ka darba ņēmēji šīs nianse nezina, viņi paļaujas uz kompetento iestāžu un amatpersonu sniegtajiem ieteikumiem.

¹ Sk. likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta pirmās daļas 1., 2., 3. un 4.punktu.

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome, analizējot statistiku par izpildu lietām par darba samaksas piedziņu, tiesībsargam atzina, ka izpildu lietas par darba samaksas piedziņu zvērinātu tiesu izpildītāju lietvedībā var atrasties ilgāk par 12 mēnešiem, kopš izpildu lietas reģistrēšanas brīža. Tam par iemeslu ne vienmēr varētu būt zvērināta tiesu izpildītāja nesavlaicīga lēmuma pieņemšana par piedziņas neiespējamību no parādnieka (darba devēja), bet arī gadījumi, kad, piemēram, parādniekam (darba devējam) ir manta, un zvērināts tiesu izpildītājs vērš uz to piedziņu, savukārt izpildu lietas dalībnieki izmanto savas tiesības iesniegt tiesā sūdzības par zvērināta tiesu izpildītāja rīcību, tādā veidā novilcinot izpildes procesu. Minēto darbību rezultātā piedziņas process var nenoslēgties 12 mēnešu laikā, kas savukārt var radīt tiesībsarga konstatētos riskus darba ņēmēja interesēm. Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes ieskatā ir nepieciešams apsvērt likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļas 1. punktā noteiktā termiņa pagarināšanu. Vienlaikus Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome norādīja, ka aicinās zvērinātus tiesu izpildītājus izpildu lietās par darba samaksas piedziņu izvērtēt piedziņas iespējamību no parādnieka (darba devēja) un informēt piedzinējus (darba ņēmējus) par iespēju saņemt izmaksas no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

Tiesībsargs piekrīt Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes viedoklim. Tiesībsarga skatījumā, vienkāršākais problēmsituācijas risinājums ir darbinieku (piedzinēju) informēšana par attiecīgajām normatīvo aktu niansēm. Uzteicama ir Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes iniciatīva informēt zvērinātus tiesu izpildītājus par problēmsituāciju iespējamību. Tas attiecīgi katrā konkrētā gadījumā zvērinātam tiesu izpildītājam un piedzinējam ļaus pieņemt pareizāko lēmumu.

Papildus tam, tiesībsargs uzskata, ka informāciju par attiecīgo problēmaspektu pastāvēšanu un tās iespējamību darbiniekiem var savlaicīgi sniegt arī Valsts darba inspekcija, ņemot vērā, ka šajā iestādē darbinieki vēršas vispirms, kad rodas problēmsituācijas ar darba atlīdzības izmaksas jautājumiem. Valsts darba inspekcija konsultācijas šiem jautājumiem būtu nozīmīgas arī tādēļ, ka likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" normas ir sarežģītas, kas visticamāk darbiniekiem ir grūti uztverams vai arī vispār neskaidras.

Vienlaikus tiesībsargs pievienojas Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes viedoklim, ka šo problēmsituāciju ir iespējams atrisināt ar grozījumiem likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļā.

Tiesībsargs konstatē, ka Valsts sekretāru sanāksmē 2021. gada 14. janvārī ir izsludināts likumprojekts "Grozījumi likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā"" (VSS-33)². Likumprojektā ir paredzēts veikt šādus grozījumus likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļā:

5.panta (spēkā esošā redakcija)	5.panta (nākotnes redakcija)
(..) (2 ¹) Ja darbinieks ir cēlis tiesā prasību pret darba devēju par tādu maksājumu piedziņu, kuri izriet no darba tiesiskajām attiecībām, tad šā panta 1., 2., 3. un 4.punktā minētais 12 mēnešu periods aizstājams ar 12 mēnešu periodu pirms darbinieka prasības celšanas tiesā, ja vienlaikus pastāv šādi priekšnosacījumi:	(..) "(2 ¹) Ja darbinieks ir iesniedzis darba devēja (juridiskās personas) maksātnespējas procesa pieteikumu vai cēlis tiesā prasību pret darba devēju par tādu maksājumu piedziņu, kuri izriet no darba tiesiskajām attiecībām, tad šā panta pirmās daļas 1., 2., 3. un 4. punktā minētais 12 mēnešu periods aizstājams ar 12 mēnešu periodu pirms darba tiesisko attiecību izbeigšanas, ja vienlaikus pastāv šādi priekšnosacījumi:

² <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40496926>

<p>1) tiesas nolēmums, ar kuru darbinieka prasība ir apmierināta, stājies spēkā pēc maksātnespējas gadījuma iestāšanās vai ne agrāk kā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās;</p> <p>2) darba tiesiskās attiecības ar darbinieku izbeigtas agrāk nekā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.</p> <p>(..)</p>	<p>1) tiesas nolēmums, ar kuru darbinieka prasība ir apmierināta, stājies spēkā pēc maksātnespējas gadījuma iestāšanās vai ne agrāk kā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās, vai tiesvedība lietā pēc maksātnespējas gadījuma iestāšanās apturēta vai izbeigta;</p> <p>2) darba tiesiskās attiecības ar darbinieku izbeigtas agrāk nekā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.";</p> <p>(..)</p>
--	---

Ar minētajiem grozījumiem ir paredzēts uzlabot darbinieku tiesības attiecībā uz periodu, par kuru ir tiesības pieprasīt naudas līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda, proti, atskaites "punktu", no kura tiek skaitīts 12 mēnešu periods, tiek plānots pakārtot darba tiesisko attiecību izbeigšanās faktam. Tiesībsargs minēto ieceri atbalsta, jo tā rada lielāku tiesisko noteiktību darba ņēmējam, iepretim šī brīža tiesiskajai kārtībai.

Tomēr tiesībsarga identificēto problēmaspektu šobrīd izsludinātais likumprojekts nerisina. Tiesībsargs uzskata, ka papildus ir jāmaina likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļas 1.punktā noteiktā kārtība, paredzot garāku periodu maksātnespējas pieteikšanai pēc tiesas sprieduma, ar kuru darbinieka prasība par darba samaksu ir apmierināta. Tiesībsargs, nolūkā veicināt darba ņēmēju tiesiskās intereses un iespējas atgūt piedzīto darba algu pie zvērināta tiesu izpildītāja, piedāvā apsvērt iespēju noteikt vispārējo civiltiesiskā apgrozījuma termiņu – 10 gadi. Otrs risinājums – paredzēt, ka likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta 2.¹ daļas 1.punktā paredzētajā 12 mēnešu termiņā netiek ieskaitīts laika posms, kad izpildu lieta ir atradusies pie zvērināta tiesu izpildītāja. Vienlaikus tiesībsargs saskata iespēju identificēto problēmsituāciju risināt, pilnveidojot Civilprocesa likumā nostiprināto piespiedu piedziņas procesu. Piemēram, zvērinātam tiesu izpildītājam paredzot pienākums noteiktā laika periodā (piemēram, 1 mēneša laikā no izpildu raksta saņemšanas), informēt darbinieku par sprieduma izpildes iespējamību vai neiespējamību un gadījumā, ja sprieduma izpilde nav iespējama, jāizsniedz darbiniekam akts par piedziņas neiespējamību.

Tiesībsarga rekomendācijas

Tiesībsarga likuma 12. pants paredz, ka, pildot šajā Tiesībsarga likumā noteiktās funkcijas, tiesībsargs cita starpā pārbaudes lietā:

- sniedz iestādei ieteikumus un atzinumus par tās darbības tiesiskumu, lietderību un labas pārvaldības principa ievērošanu (4.punkts);
- sniedz Saeimai, Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu (8.punkts).

Ņemot vērā atzinumā konstatēto, tiesībsargs iesaka:

- 1) Tieslietu ministrijai pilnveidot likumprojektu "Grozījumi likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā"" (VSS-33), paredzot atzinumā konstatētā problēmaspekta risinājumu.

- 2) Valsts darba inspekcijai, izskatot individuālus gadījumus, sniegt informāciju darbiniekiem par atzinumā konstatētā problēmaspekta iespējamību, kā arī informēt par iespējamajiem risinājumiem.
- 3) Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei informēt zvērinātus tiesu izpildītājus par problēmsituāciju iespējamību un aicināt konsultēt piedzinējus par iespējamajiem risinājumiem, īpaši gadījumos, kad parādniekam nav mantas, uz ko vērst piedziņu.

Ar cieņu

tiesībsargs

J. Jansons